

DEN NYA (ARBETS)DAGEN GRYR

CORNELIA ANDERSSON, ALEXANDRA GARCIA NILSSON,
FREJA WESSMAN OCH ANDERS CARLANDER

Sammanfattning

Sverige har historiskt genomgått flertalet arbetstidsförkortningar, där fack och partier till vänster ofta drivit på frågan medan arbetsgivare och partier till höger har ställt sig emot. I samhällsdebatten förespråkar allt fler aktörer, organisationer och partier arbetstidsförkortning för att bland annat lösa det ökande antalet sjukskrivningar, parallellt med motståndare som förutspår stora negativa effekter på Sveriges ekonomi. I de nationella SOM-undersökningarna från 1996 till 2024 har den svenska befolkningens opinion om sex timmars arbetsdag undersökts. Under hela mätperioden är fler positiva än negativa till förslaget, varav kvinnor och personer till vänster är konsekvent mer positiva. Våra resultat visar också att personer med fysiskt påfrestande arbeten liksom de som tror att Sveriges ekonomi och landets allmänna hälsa skulle gynnas av arbetstidsförkortning i högre grad är positiva till sex timmars arbetsdag.

Det verkar som att den över 50 år gamla idén om 40 timmars arbetsvecka nu ifrågasätts allt mer. 2024 mer än fördubblades antalet benämningar av arbetstidsförkortning i svensk media jämfört med 2023¹, bland annat till följd av att Vårdförbundet genomförde en stor strejk under sommaren med målet att förkorta veckoarbetstiden. Landsorganisationen (LO) beslutade att prioritera frågan och en socialdemokratisk arbetsgrupp tog fram ett förslag om lagstiftad förkortning av arbetstiden (Vårdförbundet, 2024; LO, 2024; Wennemo, 2024). Detta bland annat med bakgrund i att andelen sjukskrivna på grund av stressrelaterad ohälsa ökat med 25 procent sedan 2019 (Lidwall, 2023). Det har även skett samhälleliga förändringar som visar att när och hur arbete utförs inte är skrivet i sten. Covid-pandemin förändrade så gott som allas vardag, bland annat med det ökade distansarbetet (Myndigheten för arbetsmiljökunskap, 2023). Den senaste vågen av AI och teknologisk utveckling har också lyft frågan om att arbeta mindre då uppgifter som tidigare krävde mänskligt arbete helt automatiserats (Furendal & Jebari, 2023).

Utöver debatten har även antalet faktiska initiativ för förkortad arbetstid ökat. Organisationen 4 day week har genomfört ett stort antal projekt med målet att arbeta 80 procent utan att minska produktiviteten, och många av projekten har behållit den kortare arbetstiden efter försöksperioden (4 Day Week, u.å.; Wasa-

stjerna, 2025). Efter storskaliga försök på Island fick en majoritet av arbetskraften möjlighet att korta arbetstiden (Haraldsson m.fl., 2024). I Sverige har flera försök med arbetstidsförkortning lett till minskad stress och sjukskrivningar, samt att arbetsplatser som tidigare haft svårt att rekrytera lättare har kunnat locka till sig personal (Danielsson & Zakrisson, 2019; Kolsrud, 2024; Wasastjerna, 2025). Men inte alla försök har haft lyckade utfall. I Region Värmland fick ett försök till arbetstidsförkortning inom sjukvården stoppas på grund av personalbrist och ökat övertidsarbete (Olsson, 2023).

Med arbetstidsförkortning på agendan och en inte alltför avlägsen valrörelse i sikte, undersöks i detta kapitel hur olika grupper ställer sig till arbetstidsförkortning generellt. Likaså redogörs för svenskarnas ställningstagande till de två vanliga argumenten relaterade till frågan – hur en arbetstidsförkortning väntas påverka Sveriges ekonomi respektive den allmänna hälsan.

Arbetstidsförkortningar i Sverige

Det finns olika mått på arbetstid, där exempelvis semester, lagstadgad föräldraledighet, lunchraster och sjukskrivning inkluderas eller inte. Dessutom finns skillnader mellan länder i hur förändringar av arbetstid hanteras, till exempel genom vilket utrymme lagstiftaren respektive arbetsmarknadens parter har att fatta beslut i frågan. Förståelse för olika typer av arbetstidsmått och för olika länders arbetsmarknadsmodeller är viktiga i diskussioner om arbetstid och vid internationella jämförelser. Fokus i detta kapitel ligger dock på att behandla opinioner kring begränsningar av veckoarbetstid, och avgränsas därför från att redovisa andra typer av mått och jämförelser.

Under 1900-talet genomfördes nio lagstadgade generella arbetstidsförkortningar i Sverige, varav fyra genomfördes genom förkortningar av veckoarbetstiden. Den första lagstadgade begränsningen av veckoarbetstiden infördes 1920, då den sattes till 48 timmar per vecka. År 1969 genomfördes ytterligare en sänkning, då till 42,5 timmar, och år 1973 sänktes arbetstiden den senaste gången till 40-timmarsveckan (Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler, 2001). De lagstadgade förändringarna som skett sedan dess har varit riktade mot specifika grupper, där föräldraförsäkringen har varit den mest omfattande (Wennemo, 2024).

Vid de tidigare lagstadgade arbetstidsförkortningarna var argumenten från lagstiftaren främst inriktade på arbetarnas hälsa, medan de senare förändringarna snarare motiverades med att förbättra levnadsstandarden, där minskad arbetstid prioriterades framför löneökningar. Genomgående har de lagstadgade arbetstidsförkortningarna skett i ett utjämnanande syfte, då vissa aktörer genom avtal inledningsvis erhållit mer fördelaktiga villkor än andra grupper. Arbetsgivarsidan har generellt varit negativ till lagstadgad arbetstidsförkortning och har menat att det skulle leda till en försämrad relation mellan parterna, sänkt produktivitet, prishöjningar och försämrad konkurrenskraft för exportindustrin (Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler, 2001).

Parternas och partiernas ståndpunkter

Den nuvarande debatten kring framtidens arbetstider speglar i mångt och mycket de tidigare diskussionerna, med en tydlig klyfta mellan företrädare för arbetstagarna och arbetsgivarna. I Vårdförbundets uppmärksammade strejk 2024 med målet att korta veckoarbetstiden lyftes problematiken med att många av deras medlemmar arbetade deltid då arbetsbördan upplevdes som för tung för att arbeta heltid (Arnell-Szurkos, 2023; Vårdförbundet, 2024). Dessutom finns numera ett brett och ökat stöd från fackligt håll, både från de som traditionellt har företrätt arbetarkollektiv och akademiker med anledning av de tidigare försöken som resulterade i stressreduktion, bättre balans mellan arbete och fritid samt bättre sömn. De menar även att arbetstidsförkortningens positiva hälsoeffekter kommer ha ekonomiska vinster i färre sjukskrivningar och lägre personalomsättning (Erkers m.fl., 2024). Alla förbund är dock inte positiva till förslaget. Ett exempel är Unionen, som stöttar en sänkning av arbetstiden, men inte via lagstiftning utan genom avtal. På så sätt anser de att införandet blir mer stabilt över tid, i stället för att, som de ser det, riskera att tas tillbaka vid politiska maktskiftet (Unionen, u.å.).

Medan facken presenterat arbetstidsförkortning som positiv för den allmänna hälsan, menar andra att dessa positiva effekter inte kan vägas upp av den ekonomiska kostnad en sådan implementering skulle ha. Bland annat finns oro i form av en kraftig försämring av internationell konkurrenskraft bland teknikföretagen (Bestelid & Undin, 2025). En arbetstidsförkortning på två timmar i veckan skulle enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) kunna kosta 24 miljarder kronor för regioner och kommuner och kräva en rekrytering av 41 000 anställda (Hedberg, 2024). Att gå från 40- till 35-timmars arbetsveckor skulle även kunna ha en negativ effekt på tillväxten med mellan 392 och 509 miljarder kronor. Arbetstidsförkortningens positiva effekter på hälsa och välmående betonas inte kunna generera en ökad produktivitetsnivå som kan kompensera upp för de tappade arbetstimmar (Danielsson, 2024). Karin Johansson, Vice VD för Svenskt Näringsliv, säger därmed att en lagstadgad arbetstidsförkortning är uteslutet (Forsström, 2025), men att parterna själva ska kunna bestämma lokalt kring arbetstiden (Allhorn, 2024). Exempelvis har Svenskt Näringsliv själva valt att arbeta ungefär 37,5 timmar per vecka under större delen av året och 32,5 timmar under sommaren (Lindberg & von Seth, 2024).

Liknande splittring och argumentation som syns hos arbetsmarknadens parter speglas bland de politiska partierna. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har sedan länge förespråkat en förkortning, med fokus på positiva hälsoeffekter och jämställdhet, samt att denna förbättrade hälsa skulle ha en positiv effekt på produktivitetsnivåer (Motion 2024/25:952; Vänsterpartiet, 2023; Miljöpartiet, 2024). Som motståndare till en arbetstidsförkortning står bland annat Centerpartiet och Sverigedemokraterna, som menar att svenskar behöver arbeta mer istället för mindre (Forsberg, 2024; SVT, 2024) och Liberalerna, Moderaterna samt Kristdemokraterna som anser att det skulle ha en negativ effekt på välfärden (Jacobsson & Rinaldo Miller, 2024;

Sjödin, 2024). Sett till deras ideologiska drag och arbetsmarknadsrelaterade attityder, är inget av dessa partiers ställningstagande särskilt förvånande. Deras positioner i frågan har även varit stabila över tid. Vad som är nytt är Socialdemokraternas svängning. Även om delar av partiet sedan tidigare stöttat förslaget om en arbetstidsförkortning (Essemyr, 2023) har partiet generellt menat att det totala antalet arbetade timmar behövt öka (Socialdemokraterna, 2013). Men 2024, i samband med att arbetstidsförkortning som ämne ökade i samhällsdebatten, presenterades istället i Socialdemokraternas sammanställning av reformförslag att partiet ska driva frågan för en arbetstidsförkortning från 40 till 35 arbetstimmar i veckan till 2035 (Lindvall, 2024; Skoglund, 2024; Socialdemokraterna, 2024). Det ska dock betonas att konsensus ännu inte nåtts om förslaget inom partiet (Lund, 2025).

Svenskarnas attityder i tidigare mätningar

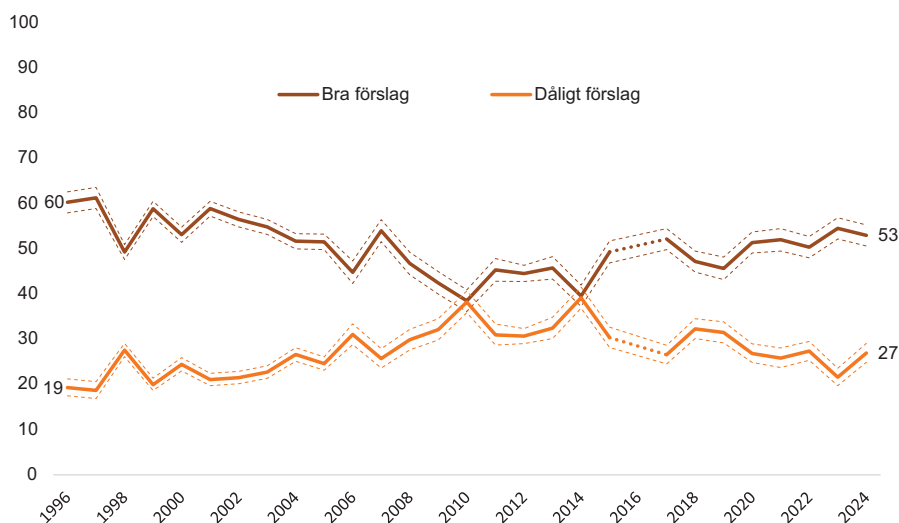
Politiker, fackförbund och arbetsgivarorganisationer ska i den bästa av demokratiska världar representera sina väljare och medlemmar. Socialdemokraternas skiftande ståndpunkt är kanske därför inte förvånande när man ser att flertalet opinionsundersökningar det senaste året pekade på att nästan två tredjedelar var positivt inställda både till införandet av sex timmars arbetsdag och fyra dagars arbetsveckor (Alm Dahlin, 2024; Hammarkrantz, 2024; Novus, 2023). Lika stor andel uppgav att de hellre hade förkortad arbetstid och bibehållen lön, än att behålla samma arbetstid som nu med högre lön (Alm Dahlin, 2024; Novus, 2024). Dessutom trodde hälften av de tillfrågade att vi kommer att arbeta mindre än 40 timmar per vecka i framtiden, vilket belyser en tro på förändringen av arbetstiden (Alm Dahlin, 2024). Alla grupper var dock inte lika positiva. Bland arbetare var hela 74 procent positiva till förslagen, men bara 31 procent av egenföretagare. En undersökning riktad till chefer visade att en majoritet var positiva till att se över arbetstidens längd (Hammarkrantz, 2024). Dock var det enbart 18 procent som hade diskuterat arbetstidsförkortning på sin arbetsplats, och bara 3 procent som försökt att förkorta arbetstiden. Det verkar därmed råda större nyfikenhet kring arbetstidsförkortning som koncept än intentioner att implementera det. Även i en undersökning från Ledarna (2024), ett fackförbund för chefer, ansåg majoriteten att införandet av arbetstidsförkortning skulle vara positivt för rekrytering och för nöjdheten hos anställda, dock ansåg enbart 31 procent att arbetstidsförkortning bör ske genom lagstiftning.

Med vetskapen om att arbetstidsförkortning historiskt varit en konfliktfylld fråga mellan arbetsmarknadens parter, samtidigt som arbetsmarknaden förändrats mycket bara de senaste åren med ökat distansarbete och automatisering, blir frågan om arbetets roll och omfattning extra intressant. Därför har flertalet nya frågor ställts i den nationella SOM-undersökningen 2024 utöver frågan om sex timmars arbetsdag, som ställts sedan 1996, för att på så sätt fånga in faktorer som kan påverka hur man ser på arbetstidsförkortning.

Arbetsstidsförkortning från 1996 till idag

Det svenska folkets attityd till det politiska förslaget att införa sex timmars arbetsdag har mätts årligen i de nationella SOM-undersökningarna sedan 1996, med undantag för 2016. Huruvida detta gäller en lagstadgad eller avtalsgenererad sådan specificeras inte, inte heller något om hur detta ska genomföras praktiskt eller administrativt. Därmed kan bara den generella opinionen kring konceptet i sin helhet diskuteras.

Figur 1 Tidsserie över inställning till det politiska förslaget att införa sex timmars arbetsdag, 1996–2015, 2017–2024 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Vilken är din åsikt om följande förslag? - Införa sex timmars arbetsdag.* Figuren redovisar andelen som svarat *Mycket bra förslag* och *Ganska bra förslag* sammanslagna, samt *Mycket dåligt förslag* och *Ganska dåligt förslag* sammanslagna. Svarsalternativet *Varken bra eller dåligt förslag* redovisas inte i figuren. De streckade linjerna markerar 95-procentigt konfidensintervall. Procentbasen utgörs av dem som besvarat delfrågan. Antal svarande var som lägst år 2009 på 1 508.

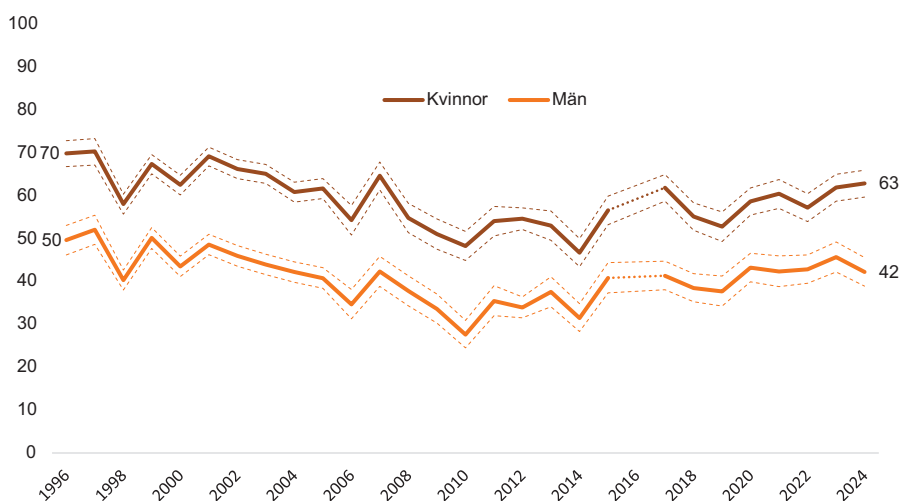
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1996–2015, 2017–2024.

Inställningen till sex timmars arbetsdag har övergripande varit positiv – de som har svarat *Ganska bra* eller *Mycket bra förslag* har legat relativt stabilt kring 50 procent över tid (figur 1). Under en majoritet av åren har andelen som tycker att förslaget om arbetsstidsförkortning är bra legat omkring 20 procentenheter högre än andelen som tycker att det är ett dåligt förslag. Svagast var stödet till förslaget mellan 2008 och 2014. Denna dipp kan möjligtvis förstås i ljuset av finanskrisen samt en tydlig arbetslinje från den dåvarande Alliansregeringen: ”Man ska arbeta

och inte supä", som finansministern Anders Borg sa (Stenquist & Jönsson, 2011). Kontinuerligt är det en dryg femtedel av respondenterna som angett att de varken tycker det är ett bra eller dåligt förslag med arbetstidsförkortning i denna form. En stor majoritet tar därmed ställning i detta politiska förslag.

Sedan 1996 har förslaget om sex timmars arbetsdag haft ett markant större stöd från kvinnor än från män (figur 2). Om detta är en följd av kvinnors generellt starkare stöd för vänsterfrågor (Naurin & Öhberg, 2019), ett resultat av deras högre totala arbetsbelastning till följd av ojämn fördelning av arbetssysslor i hemmet (Danielsson & Zackrisson, 2019) eller kvinnodominansen inom välfärdssektorn, tåls att undersöka vidare i framtida undersökningar. Utöver kön så spelar även ålder in i synen på frågan. Personer över 65 år är mest negativa till förslaget, medan de mellan 30–49 år är mest positiva. Skillnaderna mellan åldersgrupperna förklaras främst av ålder snarare än av generationstillhörighet, vilket gäller över tid. Inkomst och utbildning visar endast svaga samband till attityden.

Figur 2 Tidsserie över andelen män och kvinnor som tycker sex timmars arbetsdag är ett bra förslag, 1996–2015, 2017–2024 (procent)

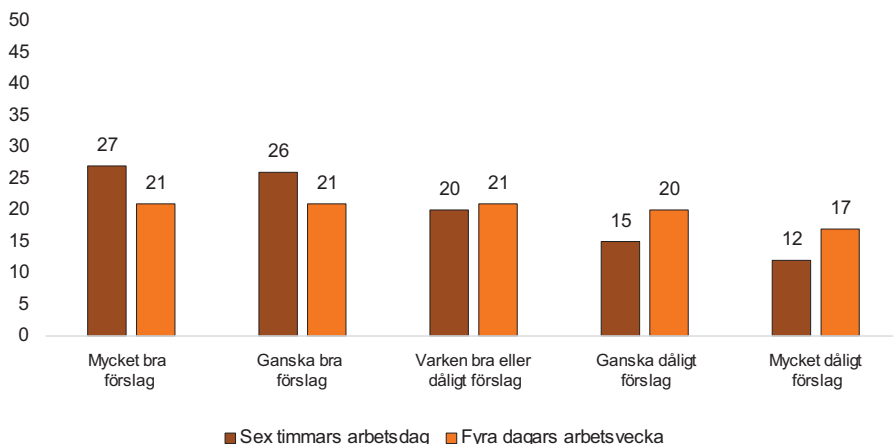
Kommentar: Frågan löd Vilken är din åsikt om följande förslag? - Införa sex timmars arbetsdag, frågan om kön löd Är du: med alternativen Kvinna, Man eller Annat. Alternativet Annat har kodats bort till följd av låga svarstal. Figuren redovisar andelen som svarat Mycket bra förslag och Ganska bra förslag sammanslaget. De streckade linjerna markerar 95-procentigt konfidensintervall. Procentbasen utgörs av dem som besvarat delfrågan. Antal svarande var som lägst år 2009 på 1 508.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1996–2015, 2017–2024.

Arbetstidsförkortning kan ske på flera olika sätt. De vanligast diskuterade varianterna i debatten är en kortare arbetsdag, så som sex timmars arbetsdag, eller en kortare

arbetsvecka, så som fyra dagars arbetsvecka. I årets nationella SOM-undersökning ställdes för första gången frågan om synen på införandet av fyra dagars arbetsvecka. Till skillnad från förslaget om sex timmars arbetsdag finns inte någon tydlig majoritet. Nästan lika många ställer sig negativa som positiva till förslaget (figur 3).

Figur 3 Förslag att införa sex timmars arbetsdag i jämförelse med fyra dagars arbetsvecka, 2024 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Vilken är din åsikt om följande förslag? - Införa sex timmars arbetsdag och Införa fyra dagars arbetsvecka*. Svarsalternativen framgår av figuren. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Antal svarande var 1 764 för frågan om sex timmars arbetsdag och 1 761 för fyra dagars arbetsvecka.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024.

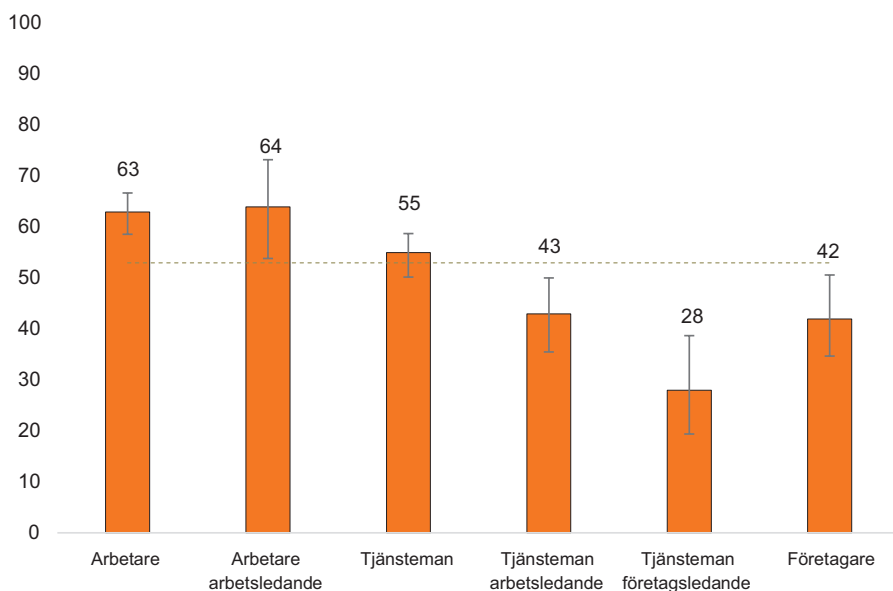
Opinionen kring de båda varianterna av arbetstidsförkortning som politiska förslag är korrelerade.² Det övergripande mönstret är att liknande grupper som är positiva till sex timmars arbetsdag också är positiva till en fyra dagars arbetsvecka. Även om fyra dagars arbetsvecka har fått ett uppsving i debatten om arbetstidsförkortning på senare tid är det främst sex timmars arbetsdag som varit det dominerande förslaget. Därför kommer vidare analyser att fokusera på sex timmars arbetsdag.

Arbetets roll

Ser vi till yrkeskategorier finns stora skillnader mellan grupperna. I figur 4 framkommer att stödet för sex timmars arbetsdag är starkast hos arbetare och arbetare med arbetsledande funktion. Dessa två grupper skiljer sig inte signifikant från varandra. Bland tjänstemännen syns däremot en tydlig signifikant skillnad beroende på om denne har en arbetsledande eller företagsledande funktion eller inte.

Bland tjänstemän som har en företagsledande funktion är stödet för sex timmars arbetsdag som lägst, där enbart 28 procent tycker att det är ett bra förslag, och företagare är den näst minst stöttande gruppen till förslaget. Sett över tid har detta mönster gått att urskilja sedan 1996.

Figur 4 Andel mycket/ganska bra förslag att införa sex timmars arbetsdag bland olika yrkesgrupper, 2024 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Vilken är din åsikt om följande förslag? - Införa sex timmars arbetsdag*. Figuren redovisar andelen som svarat *Mycket bra förslag* och *Ganska bra förslag* sammanslaget. Procentbasen utgörs av dem som besvarat delfrågan. Antal svarande var 1 562. Yrkesgrupperna är baserade på frågan *Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde du till?* Företagare är en sammanslagning av kategorierna *Företagare: ingen anställd*, *Företagare: 1–9 anställda*, *Företagare: 10 eller fler anställda*. Svartalernativet *Jordbrukare* är bortkodat på grund av för lågt antal svarande. 95-procentigt konfidensintervall är markerat för respektive stapel. Den streckade linjen visar hur stor andel av samtliga svarande på delfrågan som tycker det är ett bra förslag, vilket är 53 procent.

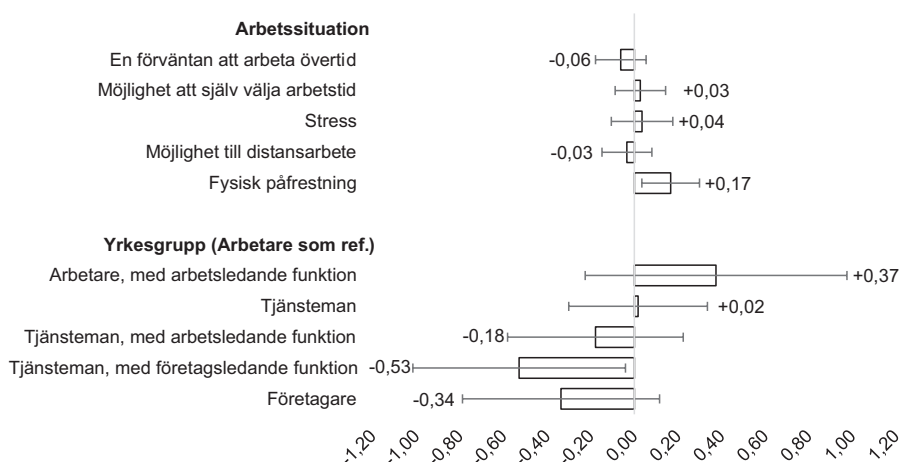
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024.

Ibland lyfts kritiken att benämningar som arbetare eller tjänstemän är något som har mindre relevans idag än för 20–30 år sedan. Med en ökad individualisering av samhället och arbetsmarknaden kan identiteten till kollektiva grupperingar som arbetare också minska, och i sin tur dess koppling till politiska åsikter (Beck & Beck-Gernsheim, 2002; Vestin, 2019). Covid-pandemin innebar dessutom ökad ojämlikhet på arbetsmarknaden i form av att endast vissa grupper, främst kontorsarbetare, fick möjlighet till distansarbete (Myndigheten för arbetsmiljökunskap,

2023). Synen på arbetstidsförkortning kan rimligtvis antas påverkas av individens arbetssituation. Därför ställdes frågan om i vilken utsträckning personens sysselsättning innefattar stress, fysisk påfrestning, möjlighet till distansarbete, möjlighet att själv välja arbetstid, samt en förväntan att arbeta övertid.

När dessa olika mått på arbetssituationer inkluderades i en regressionsanalys försvann den tidigare signifikanta skillnaden mellan tjänstemän och arbetare vad gäller attityden till införandet av sex timmars arbetsdag. Istället framkommer ett signifikant samband som visar att ju mer fysiskt ansträngande arbete en person har, desto starkare positiv attityd till införandet av sex timmars arbetsdag (figur 5).

Figur 5 Olika gruppers syn på förslaget om sex timmars arbetsdag (OLS, betakoefficienter)

Kommentar: Frågan löd *Vilken är din åsikt om följande förslag? - Införa sex timmars arbetsdag*. Antal svarande var 608. Yrkesgrupperna är baserade på frågan *Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde du till?* Företagare är en sammanslagning av kategorierna *Företagare: ingen anställd*, *Företagare: 1–9 anställda*, *Företagare: 10 eller fler anställda*. Svarsalternativet jordbrukare är bortkodat på grund av för lågt antal svarande. Arbetssituationerna mättes genom frågan *I vilken utsträckning innefattar din huvudsakliga sysselsättning följande?*. Svarsalternativen löd *Hög utsträckning* (kodat som 4), *Ganska hög utsträckning* (kodat som 3), *Ganska låg utsträckning* (kodat som 2), *Låg utsträckning* (kodat som 1) och *Ej applicerbart*. De som angett *Ej applicerbart* är bortkodade från analysen. Kontrollvariabler var ålder, kön, utbildning, inkomst och fackligt medlemskap. 95-procentigt konfidensintervall är markerat för respektive stapel. $R^2=0,18$, konstant=4,85.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024.

Bland dem med en sysselsättning som i hög utsträckning var fysiskt påfrestande var hela 73 procent positiva till förslaget. Detta indikerar ett behov av större möjlighet till fysisk återhämtning än vad dagens arbetstider ger, snarare än att det är yrkesgruppen i sig som predicerar individens attityd till förslaget. De som angav

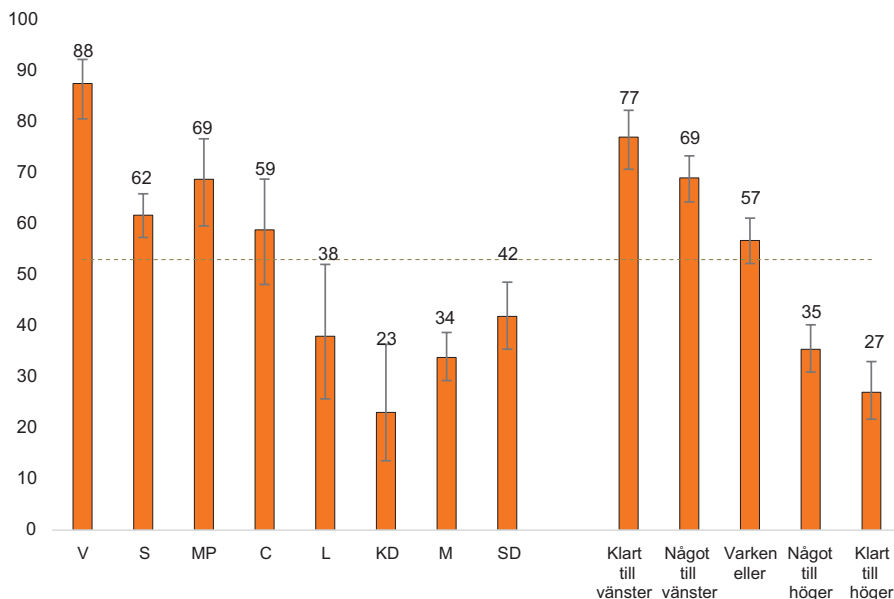
att deras sysselsättning i hög utsträckning innefattar stress var mer positiva till sex timmars arbetsdag, men vid kontroll för övriga arbetssituationer och demografiska variabler är det enbart den fysiska arbetssituationen som har en signifikant effekt. Utifrån ett perspektiv att synen på arbetstidsförkortning skulle speglas av vilka möjligheter eller utmaningar en person själv har i sin sysselsättning är det något förvånande att arbetsförutsättningar som övertidsarbete, stress, distansarbete och möjlighet till flexibla arbetstider inte har ett starkare samband till frågan.

Ideologi och samhällspåverkan

Hittills har demografiska och arbetsmässiga förhållanden jämförts med synen på arbetstidsförkortning. Men frågan om arbetets organisering och politiken i samhället har historiskt varit tätt sammankopplade. Socialdemokraterna är kort för Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, och 2006 började Moderaterna kalla sig för Sveriges enda arbetarparti och drev tillsammans med partierna i Alliansen arbetslinjen för att få fler i arbete (Moderaterna, u.å). När attityden till arbetstidsförkortning bryts ner på vilket parti man anser är bäst 2024 visas en skarp positionering där nästan 9 av 10 bland Vänsterpartiets sympatisörer tycker att det är ett bra förslag med sex timmars arbetsdag, medan en minoritet av de som sympatiserar med något av Tidö-partierna är för förslaget. Kristdemokraternas sympatisörer är minst positiva med endast 23 procent som tycker att det är ett bra förslag. En majoritet av Centerpartiets sympatisörer är för förslaget, och står närmare de rödgröna än Tidö-partierna i frågan³.

I samtliga nationella SOM-undersökningar har respondenter uttryckt sin ideologiska vänster-höger placering. Sedan 1996 har det funnits en tydlig, och signifikant ökande, vänster-höger klyfta kring opinionen om införandet av sex timmars arbetsdag. I den senaste mätningen var drygt tre fjärdedelar av alla som angav sig vara klart till vänster för en arbetstidsförkortning, jämfört med runt en fjärdedel av dem klart till höger (figur 6).

Figur 6 Andel mycket/ganska bra förslag att införa sex timmars arbetsdag bland anhängare av olika partier samt vänster/höger, 2024 (procent)

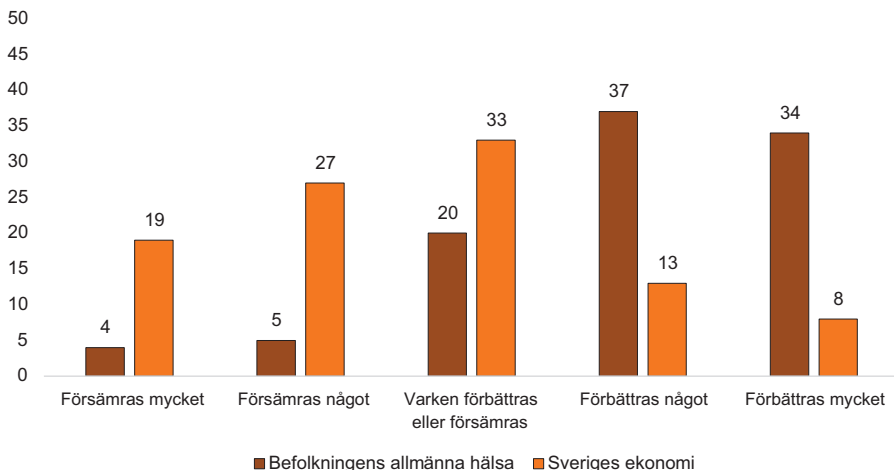

Kommentar: Frågan löd *Vilken är din åsikt om följande förslag? - Införa sex timmars arbetsdag*. Figuren redovisar andelen som svarat *Mycket bra förslag* och *Ganska bra förslag* sammanslaget. Procentbasen utgörs av dem som besvarat delfrågan. Antal svarande var 1 764. 95-procentigt konfidensintervall är markerat för respektive stapel. Den streckade linjen visar hur stor andel av samtliga svarande på delfrågan som tycker det är ett bra förslag, vilket är 53 procent. Frågan om partitillhörighet baseras på frågan *Vilket parti tycker du om bäst idag?* Annat parti redovisas inte i figuren. Vänster-högerskalan baseras på frågan *Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?* Svarsalternativen till frågan framgår av figuren.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024.

I diskussionen om arbetstidsförkortning återkommer ofta argumenten om förbättrad hälsa från partierna till vänster, vilket ställs mot negativa ekonomiska effekter från partier till höger. Därför ställdes även frågan i 2024 års nationella SOM-undersökning om man tror att befolkningens allmänna hälsa samt Sveriges ekonomi skulle förbättras eller försämrats av arbetstidsförkortning med bibehållen lön. Figur 7 visar att en klar majoritet på 71 procent tror att befolkningens allmänna hälsa skulle förbättras, där 34 procent dessutom tror att den skulle förbättras mycket. Påverkan på ekonomin råder det däremot en större pessimism och osäkerhet kring, där var tredje tror att den varken skulle förbättras eller försämrats, medan 46 procent tror att den skulle försämrats något eller mycket.

Figur 7 Hur införandet av arbetstidsförkortning med bibehållen lön skulle påverka befolkningens allmänna hälsa och Sveriges ekonomi, 2024 (procent)

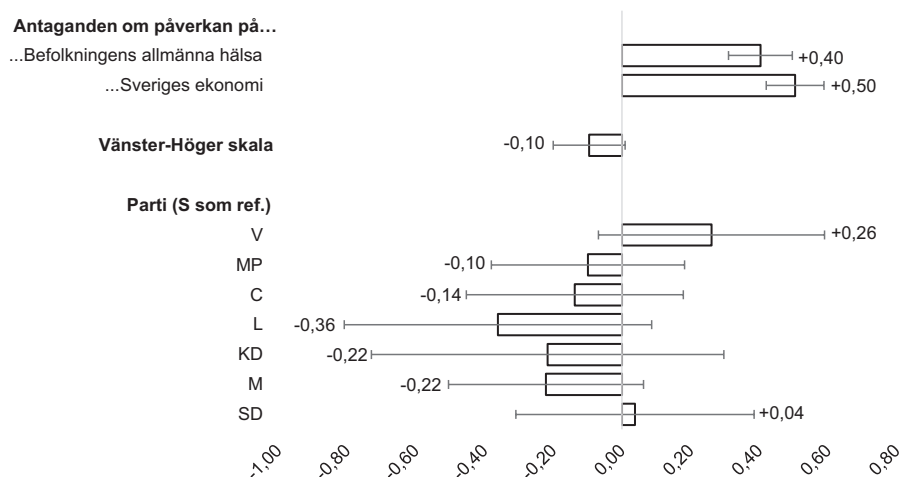
Kommentar: Frågan löd *Ibland diskuteras arbetstidsförkortning med bibehållen lön i samhällsdebatten, exempelvis sex timmars arbetsdag eller fyra dagars arbetsvecka. Hur tror du att införandet av arbetstidsförkortning skulle försämra eller förbättra följande? Befolkningens allmänna hälsa, Sveriges ekonomi.* Svarsalternativen framgår av figuren. Denna fråga specificerar bibehållen lön till skillnad från det allmänna förslaget som redovisats innan. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Antal svarande var 1 766 för delfrågan *Befolkningens allmänna hälsa* och 1 742 för delfrågan *Sveriges ekonomi*.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024.

Sverige står inför stora utmaningar med höga sjukskrivningstal, samtidigt som landet har befunnit sig i en ansträngd ekonomisk situation de senaste åren. Synen på hur dessa faktorer kan påverkas av införandet av sex timmars arbetsdag hänger därför föga förvånande samman med individens attityd till förslaget generellt. Bland de som tror att sex timmars arbetsdag skulle förbättra ekonomin mycket är hela nio av tio positiva till att införa sex timmars arbetsdag (figur 7). Även de som inte tror att arbetstidsförkortningen skulle påverka ekonomin åt något håll är övervägande positiva. Däremot är de som tror att ekonomin skulle försämras mindre stöttande till förslaget, där enbart en av tio tycker det är ett bra förslag att införa sex timmars arbetsdag när de samtidigt tror att ekonomin skulle försämras mycket. Även synen på hur befolkningens hälsa skulle påverkas spelar roll, men inte med en lika linjär effekt. Bland dem som tror att befolkningens hälsa förbättras mycket finns en stor majoritet, på 87 procent, som tycker att arbetstidsförkortning är ett bra förslag, och bland dem som tror att hälsan skulle försämras mycket är nästan en tredjedel ändå positiva till förslaget.

I figur 8 redovisas resultaten från en linjär regressionsanalys med inställning till sex timmars arbetsdag som beroende variabel under kontroll för samtliga tidigare presenterade variabler. Här framgår ett tydligt och signifikant samband mellan ens åsikt om arbetstidsförkortningens effekter på den allmänna hälsan respektive ekonomin, och inställningen till förslaget. Det går dock inte att uttala sig om ett orsakssamband, de som är positiva till förslaget från början kan i sin tur föreställa sig att det kommer ha positiva effekter för samhället. Oavsett så är synen på arbetstidsförkortningens samhällspåverkan en stark indikator till inställning i frågan, i mycket större utsträckning än ens personliga arbetssituation, arbets- och facktillhörighet, ideologiska vänster-höger placering⁴ eller partisympati. Inkluderandet av dessa åsiktsmätningar ökar även modellens förklaringsvärde markant (jämför med figur 5 för regressionsanalys utan ideologiska variabler). Sambandet mellan inställningen till sex timmars arbetsdag och vilka effekter man tror det får för samhället pekar på en optimistisk syn på en möjlig samhällsförbättring, snarare än främst ett egenintresse utifrån livssituation.

Figur 8 Olika grupperns syn på förslaget om sex timmars arbetsdag (OLS, betakoefficienter)

Kommentar: Frågan löd *Vilken är din åsikt om följande förslag? - Införa sex timmars arbetsdag*. Antal svarande var 537. Se figur 7 för frågeställning samt svarsalternativ för *Befolkningens allmänna hälsa* och *Sveriges ekonomi*, och se figur 6 för frågeställning för Vänster-Höger skala samt parti. Kontrollvariabler var ålder, kön, utbildning, inkomst, fackligt medlemskap, yrkeskategori samt arbetssituation. 95-procentigt konfidensintervall är markerat för respektive stapel. $R^2=0,62$, konstant=1,71.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024.

Arbetsstidsförkortning – en gammal fråga åter på agendan

Värt att uppmärksamma är de cykliska tendenserna i debatten. Diskussionen som förs idag är snarlik hur det låtit vid tidigare arbetsstidsförkortningar, där samma eller liknande parter för fram samma eller liknande argument. Nu liksom då förespråkas arbetarnas rätt till återhämtning och fritid för att förbättra den generella hälsan (Erkers, m.fl., 2024; Miljöpartiet, 2024; Motion 2024/25:952; Vänsterpartiet, 2023), och nu liksom då förutspås de stora ekonomiska och produktionsrelaterade svackorna som en arbetsstidsförkortning skulle innebära (Danielsson, 2024; Hedberg, 2024).

Om och hur en modern arbetsstidsförkortning ska införas är ännu oklart. Till skillnad från flera nordiska grannländer står Sverige ännu i startgroparna för en bred arbetsstidsförkortning. Den senaste nationella SOM-undersökningen visar på en större positiv inställning till sex timmars arbetsdag än fyra dagars arbetsvecka, men för att ta reda på orsaker till detta samt för mer nyanserad förståelse behövs fler mätningar. Trots den relativt stabila majoriteten som varit positivt inställd till sex timmars arbetsdag sedan den första mätningen 1996, så finns det grupper som är mer positiva än andra, både då och idag. I främsta hand är det kvinnor, de mellan 30–50 år, arbetare och de som sympatiserar med partier till vänster som anser att det är ett bra förslag. Nya siffror visar även att personer med fysiskt påfrestande arbeten är särskilt stöttande till förslaget. Bland skeptikerna finns de över 65 års ålder, män, företagare och tjänstemän med företagsledande funktioner samt de som står mer till höger. Frågan har klassiskt varit en vänster-höger fråga, och polariseringen har ökat över tid. Vidare förtjänar de stora stabila könsskillnaderna i frågan undersökas vidare.

Individens uppfattning om arbetsstidsförkortningens eventuella effekter på Sveriges ekonomi och befolkningens allmänna hälsa är starkt sammanlänkat med inställningen till sex timmars arbetsdag – starkare än demografiska, politiska och arbetsmässiga förhållanden. Det visar att inställningen i frågan potentiellt går utanför individens egen livssituation och snarare speglar vilket samhälle den oroar sig för, eller hoppas att leva i. Om sex timmars arbetsdag är lösningen på vår ökade psykiska ohälsa eller ett hot mot ekonomin återstår att se, men majoriteten av svenskarna verkar öppna för att pröva.

Noter

- ¹ Enligt en sökning på *arbetstidsförkortning* i Medicarkivet på svensk media, som ökade från 2 007 träffar till 4 692. Medicarkivet. (u.å). sökning på arbetstidsförkortning 2023-2024. <https://app.retriever-info.com/login> [hämtad 2025-03-27]
- ² Spearman's rho: 0,75. p-värde 0,000
- ³ Finns ytterligare intresse för Centerpartiets positionering i det nuvarande politiska landskapet hänvisas till kapitlet "Visst gör det ont att välja. Varför skulle annars Centerpartiet tveka?" i denna bok.
- ⁴ Personens ideologiska vänster-höger placering är inte nämnvärt korrelerad med personens antaganden om arbetstidsförkortningens effekter på ekonomin (Spearman's rho=-0,37 prob=0,000) eller befolkningens allmänna hälsa (Spearman's rho=-0,28, prob=0,000).

Referenser

- 4 Day Week. (u.å). *4 Day Week Trial results*. <https://www.4dayweek.com/research> [Hämtad 2025-03-10]
- Allhorn, J. (2024). SKR om arbetstidsförkortning: Tajmningen kan inte vara sämre. *Svenskt Näringsliv*. https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/ekonomisk-analys/skr-om-arbetstidsforkortning-tajmningen-kan-inte-vara-samre_1217737.html [Hämtad 2025-03-27]
- Alm Dahlin, J. (2024). *Tiden är inne för kortare arbetstid* (DIK 2024:2). DIK. https://assets.ctfassets.net/vkygthqfrquy/ucPWe3bRIKQNyTvpmGVMX/410434405cd631667a47f2fe3431e646/DIK_arbetstidsfo_rkortning_2024_final-rapport.pdf
- Arnell-Szurkos, E. (2023, 4 december). Var tredje jobbar deltid – främsta skälet är trötthet. *Värdfokus*. <https://www.vardfokus.se/nyheter/var-tredje-jobbar-deltid-framsta-skalet-ar-trotthet/>
- Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization: institutionalized individualism and its social and political consequences*. SAGE.
- Bestelid, S., & Undin, T. (24 februari 2025). 35-timmarsvecka skulle driva 4 av 10 västsvenska företag utomlands. *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/debatt/35-timmarsvecka-skulle-driva-4-av-10-vastsvenska-foretag-utomlands.371b9708-a802-4542-8ad9-7abd883e9d17> [Hämtad 2025-03-07]
- Danielsson, P. (2024). *Samhällsekonomiska kostnader av arbetstidsförkortning* (Rapport 2024). Svenskt näringsliv, Stockholm. https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/eaet0_rapport_arbetstidsforkortning_webb-pdf_1217574.html/Rapport_Arbetstidsforkortning_webb.pdf

- Danielsson, U., & Zakrisson, I. (2019). *Sex timmars arbetsdag, en väg till både hälsa och effektivitet?*. Mittuniversitetet, Institutionen för psykologi och social arbete. <https://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:1359597/FULLTEXT01.pdf>
- Erkers, H., Troberg, A., Ragnegård, M., Magnusson, V., & Wreeth, T. (12 februari 2024). Ändra lagen så att alla kan få sänkt arbetstid. *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/XbKAnb/fem-fack-andra-lagen-sa-att-alla-kan-fa-sankt-arbetstid> [Hämtad 2025-02-26]
- Essemyr, M. (2023). Är vi för alltid fast i åttatimmarsdagen? En rapport om arbetstid – nu och i framtiden (Futurion rapport nr 2023:1). Futurion. <https://futurion.se/wp-content/uploads/2023/11/futurion-rapport-arbetstid-2023-enkelsidor-lowres.pdf>
- Forsberg, B. (25 juni 2024). ”Det är Ulf Kristersson som har stängt dörren”. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/a/wgO2Jo/demirok-i-almedalen-vill-inte-ha-arbetstidsforkortning> [Hämtad 2025-03-18]
- Forsström, A. (3 mars 2025). Svenskt Näringsliv vill ha fler arbetade timmar – inte kortare arbetstid. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/ekonomi/svenskt-naringsliv-vill-ha-fler-arbetade-timmar-inte-kortare-arbetstid/> [Hämtad 2025-03-18]
- Furendal, M., & Jebari, K. (2023). The future of work: Augmentation or stunting?, *Philosophia Technologica*, 36(1). DOI:10.1007/s13347-023-00631-w
- Hammarkrantz, S. (7 mars 2024). Chef undersökning: 8 av 10 chefer positiva till kortare arbetstid. *Chef*. <https://chef.se/artiklar/chef-undersokning-8-av-10-chefer-positiva-till-kortare-arbetstid/> [Hämtad 2025-02-20]
- Haraldsson, G. D., Kellam, J., & Trickett, R. (2024). On firmer ground: Iceland’s ongoing experience of shorter working weeks. *The Autonomy Institute*. <https://autonomy.work/portfolio/on-firmer-ground-icelands-ongoing-experience-of-shorter-working-weeks/>
- Hedberg, J. (29 januari 2024). Arbetstidsförkortning löser varken kompetensutmaning eller arbetsmiljöproblem. *Arbetsgivarbloggen*. <https://skr.se/skr/tjanster/bloggarfranskr/arbetsgivarbloggen/artiklar/arbetstidsforkortningloservarkenkompetensutmaningellerarbetsmiljoproblem.78869.html> [Hämtad 2025-03-03]
- Jacobsson, M., & Rinaldo Miller, C. (7 mars 2024). Kortare arbetstid – en dålig idé för Sverige. *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/JbQvpX/kd-kortare-arbetstid-en-dalig-ide-for-sverige> [Hämtad 2025-03-18]
- Kolsrud, J. (2024). *Effekter av kortare arbetstid på BNP, sysselsättning, produktivitet och hälsa* (Specialstudier December 2024). Konjunkturinstitutet, Stockholm. <https://www.konj.se/download/18.663a6bbc1938b1522a5687ac/1734972276853/Specialstudie-112-Arbetstidsf%C3%B6rkortning.pdf>
- Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler. (2001) *Arbetstiden - lag eller avtal*. (SOU 2001:91). <https://www.regeringen.se/contentassets/b9a7205b0428414d-bbaec583215b4d0a/arbetstiden---lag-eller-avtal/>

- Ledarna. (2024). *Arbetsstidsförkortning – mer eller mindre jobb för chefen?* Ledarna, Stockholm. https://www.ledarna.se/4905cc/globalassets/dokument/arbetsstidsforkortning-ledarna.pdf?_t_id=wLDf2yWXcLq4WQyWteSnPQ%3d%3d&_t_uuid=EXHQfHE9Sh2ez6GXwHj37A&_t_q=arbetsstidsf%3c%3b6rkort&_t_tags=language%3asv%2csiteid%3aba3779ea-c98a-4085-81c1-775005c8de00%2candquerymatch&_t_hit.id=Ledarna_Web_Models_Media_DocumentFile/_f5823d61-1ff6-4a7a-a0d4-52c7284005e9&_t_hit.pos=1
- Lidwall, U. (2023). *Försäkringskassans lägesrapport – Psyisk ohälsa i dagens arbetsliv* (Försäkringskassans lägesrapport 2024:1). Försäkringskassan. <https://www.forsakringskassan.se/download/18.22814c2e194887717f99d/1738569517962/psyisk-ohalsa-i-dagens-arbetsliv-forsakringskassans-lagesrapport-2024-1.pdf>
- Lindberg, A., & von Seth, C. J., (24 augusti 2024). Sågar förslag om sänkt arbetstid – har själva kortare arbetsvecka. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/ekonomi/sagar-forslag-om-sankt-arbetstid-har-sjalva-kortare-arbetsvecka/> [Hämtad 2025-03-03]
- Lindvall, J. (9 augusti 2024). S-förslaget: Korta arbetstiden till 35 timmar i veckan. *SVT*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/s-forslaget-korta-arbetstiden-till-35-timmar-i-veckan> [Hämtad 2025-03-18]
- LO. (2024). *Uttalande om arbetsstidsförkortning*. LO. https://www.lo.se/start/om_oss/organisation/kongress/lo_kongress_2024/uttalande_om_arbetsstidsforkortning [Hämtad 2024-03-07]
- Lund, S. (17 mars 2025). Ardalan Shekarabi (S): ”Jag kommer inte bidra till lagstiftad arbetsstidsförkortning”. *Arbetsvärlden*. <https://www.arbetsvarlden.se/ardalan-shekarabi-s-jag-kommer-inte-bidra-till-lagstiftad-arbetsstidsforkortning/> [Hämtad 2025-03-24]
- Miljöpartiet (2024). *Fyra dagars arbetsvecka – vägen till ett hållbart arbetsliv*. <https://www.mp.se/just-nu/fyra-dagars-arbetsvecka-vagen-till-ett-hallbart-arbetsliv/> [Hämtad 2025-03-18]
- Moderaterna. (u.å). *Historia*. <https://moderaterna.se/om-moderaterna/partihistorik/> [2025-03-04]
- Motion 2024/25:952. *Arbetsmiljö och arbetstid*. <https://data.riksdagen.se/fil/AB12A4F3-7592-436D-ACFD-5D3EE7B76872>
- Myndigheten för arbetsmiljökunskap. (2023). *Coronapandemins konsekvenser för arbetsmiljön i Sverige* (Rapport 2023:1). <https://mynak.se/wp-content/uploads/2023/03/Coronapandemins-konsekvenser-for-arbetsmiljon.pdf> [Hämtad: 2024-03-04]
- Naurin, E., & Öhberg, P. (2019) Kvinnors och mäns politiska åsikter och intresse under 30 år. I U. Andersson, B. Rönnerstrand, P. Öhberg & A. Bergström (Red) *Storm och stiltje* (s. 395-408). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

- Novus. (2023). Allmänheten i yrkesverksam ålder om arbetstidsfrågan (Rapport 2023:1). Novus. <https://futurion.se/wp-content/uploads/2023/12/novus-undersokning.pdf>
- Olsson, U. (10 februari 2023). Undersköterskor i Arvika och Torsby har testat 30-timmarsvecka: ”De som fått prova är mycket nöjda.” SVT. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/varmland/30-timmarsvecka> [Hämtad 2025-03-18]
- Sjödin, K. (10 augusti 2024). Strandhäll (S) och Pehrson (L) i debatt om 35-timmars arbetsvecka. SVT. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/strandhall-s-och-pehrson-l-i-debatt-om-35-timmars-arbetsvecka> [Hämtad 2025-03-18]
- Skoglund, K. (21 februari 2024). S öppnar för kortare arbetsvecka – med bibehållen lön. SVT, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/s-oppnar-for-kortare-arbetsvecka-med-bibehallen-lon> [Hämtad 2025-03-18]
- Socialdemokraterna (2013). *Ett program för förändring*. Socialdemokraterna: Stockholm. https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640b87/1568881590520/ett-program-for-forandring_2013.pdf
- Socialdemokraterna (2024). *Ny riktning för Sverige 2030 – Sammanställning av förslagen till politikutveckling från partistyrelsens arbetsgrupper*. Socialdemokraterna: Socialdemokraterna.
- Stenquist, V., & Jönsson, O. (10 mars 2011). Borg lovar ansvar och försiktighet. *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/J164W7/borg-lovar-ansvar-och-forsiktighet> [Hämtad 2025-03-07]
- SVT (26 juni 2024). Så tycker partiledarna om arbetstidsförkortning: Jimmie Åkesson (SD). SVT. <https://svt.se/nyheter/video/660c67f7eb4cee7c-jimmie-akesson-sd?spellista=WyJhc3RyaWQtdmlkZW9wbGF5bGlzdCIsImNjdHpwNyJd> [Hämtad 2025-03-18]
- Unionen (u.å.) *Hög tid att jobba mindre*. Unionen. <https://www.unionen.se/story/kollektivavtal/hog-tid-att-jobba-mindre> [Hämtad 2025-03-03]
- Vestin, E. (2019). *The decline of class voting in Sweden 1968-2014: Reconsiderations, explanations and the role of the new middle class*. [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet].
- Vårdförbundet. (28 maj 2024). Vårdförbundet utökar strejkvarsel. *Vårdförbundet*. <https://www.vardforbundet.se/engagemang-och-paverkan/aktuellt/nyheter/vardforbundet-utokar-strejkvarsel/> [Hämtad 2025-03-04]
- Vänsterpartiet (2023). *Arbetstidsförkortning*. Vänsterpartiet. <https://www.vansterpartiet.se/var-politik/politik-a-o/arbetstidsforkortning/> [Hämtad 2025-03-18]
- Wasastjerna, J. (4 mars 2025). Socialtjänsten i Hjällbo testar kortad arbetstid med full lön. *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/nyheter/goteborg/socialtjansten-i-hjallbo-testar-kortad-arbetstid-med-full-lon.1e875318-2f40-4b4d-8395-a80a3c68ba18> [Hämtad 2025-03-18]
- Wennemo, I. (13 november 2024). Arbetstider – men inte som vi trodde. *Medlingsinstitutet*. <https://www.mi.se/nyheter/2024/arbetstider-men-inte-som-vi-trodde/> [Hämtad 2025-03-04]